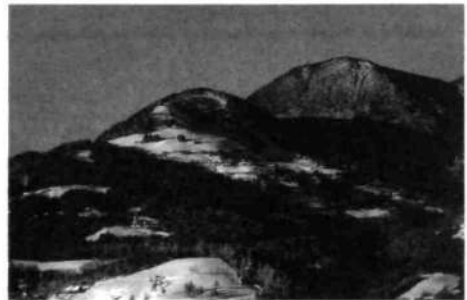

Razvoj žičnic v Škofji Loki, Selški in Poljanski dolini (do danes)

Alpsko smučanje je v šestdesetih letih v Škofji Loki, Poljanski in Selški dolini doseglo veliko množičnost. Redno so se organizirali smučarski tečaji za predšolske otroke, učence osnovnih šol in dijake gimnazije. Smučarji tekmovalci so trenirali na smučiščih zunaj občine, kjer so delovale žičnice (Krvavec, Kranjska gora, Zelenica), doma pa na smučiščih na Kranclju, Stenu, Soriški planini in Starem vrhu. Vse to izredno zanimanje je kar klicalo po izgradnji žičnic na domačih terenih. Glavno smučišče prebivalcev Škofje Loke, Poljanske in Selške doline v času od 1950 leta dalje so bila smučišča Starega vrha in Soriške planine. SK Ločan je 1950 leta izgradil smučarsko kočo na Starem vrhu. Na Soriški planini pa sta delovali Litostrojska koča in koča ŠD Iskra Železniki.

Smučišča Starega vrha ležijo na zaobljenem in širokem SV pobočju in imajo travnato podlago, ki omogoča smučanje ob nizki snežni odeji. Padajo s 1205 m visokega vrha v Črnovsko grapo. Končujejo se na nadmorski višini 588 m. Pobočja so zelo razgibana in zadovoljujejo vse vrste alpskih smučarjev od rekreativcev do tekmovalcev. So varna pred snežnimi plazovi. Vseh smučišč je približno 50 ha. Na smučišču delujejo ena dvosedežnica, štiri vlečnice, za obdelavo snega pa skrbijo štirje teptalni stroji. K smučarskemu centru spadata tudi smučarska koča in servisni objekt. Dostop je mogoč iz Poljanske in Selške doline. V bližnjih vaseh je več domačij, ki gojijo kmečki turizem, in okoli sto vikendov. Problem smučišča je trajanje smučarske sezone, saj Stari vrh kronično pesti pomanjkanje snega.

Smučišča na Soriški planini se razprostirajo od nadmorske višine 1300 m do 1550 m pod vrhovi Slatnika, Lajnarja in Dravha. Obsegajo približno 35 ha travnatih smučišč in so zelo primerna za začetnike in družinsko smučanje. Glede na višino in meteorološke razmere ima smučišče značilnosti visokogorskega smučišča in v slabih – zelenih zimah rešuje vse tekmovalno smučanje in treninge. Normalna zimska sezona traja od konca

Smučarski tereni na Starem vrhu (foto Peter Pokorn)

novembra do sredine aprila, približno 120 dni. Na Soriški planini sta naravna sankška proga in proga za smučarski tek v dolžini tri kilometre. Od objektov delujejo tri vlečnice, Litostrojska koča s 50 ležišči, dve okrepčevalnici in servisni objekt. Za teptanje snega skrbijo trije teptalni stroji. Dostop na smučišče je iz Selške doline čez Sorico, iz Primorske po Baški grapi čez Petrovo brdo ter iz bohinjske kotline čez Bohinjsko Bistrico.

Do izgradnje žižnic ni prišlo najprej na Starem vrhu ali Soriški planini, ampak v Škofji Loki na Kranclju, kjer sta bili postavljeni dve vlečnici: Grad in Dolinca. SK Transturist je 27. 7. 1965 imenoval gradbeni odbor v sestavi Lojze Vodopivec, Igor Šink, Jurij Krajnik, Aci Novinc, Gašper Zakotnik, Srečo Porenta in Andrej Franko, ki je vodil gradnjo. Večino del so z udarniškim delom (2000 ur) opravili člani kluba. Strokovno delo pa sta opravila DO Transturist in Elektro Kranj. Tako sta vlečnici v sezoni 1965/66 stekli. Zaradi slabih snežnih razmer sta delovali le nekaj let in sta bili 1971 leta prestavljeni. Ena najprej na Stari vrh in nato s Starega vrha na Golico pri Poljanah, druga pa v Goropeke pri Žireh. V vsem tem času želja po gradnji žižnic na Starem vrhu ni zastala. 1963 leta je bil na Starem vrhu posnet prvi profil za vlečnico, ki pa zaradi premalo električne energije ni bil uresničen. Končno se je v začetku 1969 leta škofjeloško turistično podjetje Transturist odločilo, da začne z gradnjo zimsko-turističnega centra Stari vrh. Tako so od 22. 4. 1969 potekala pripravljala dela, ogledi terenov, izbira tras in dogovori z lastniki zemljišč. Med 19. 5. 1970 in 25. 12. 1970 so potekala gradbena dela na:

- dvosedežnici Stari vrh znamke Girak iz Avstrije; dvosedežnica je dolžine 1462 m, višinska razlika je 446 m, zmogljivost pa je 900 oseb na uro;
- vlečnici Stari vrh znamke Doppelmayr iz Avstrije; vlečnica je dolžine 834 m, višinska razlika je 322 m, zmogljivost pa 1000 oseb na uro;
- nočni razsvetljavi, ki jo je gradilo podjetje Tehnik iz Škofje Loke;
- smučiščih, ki so težka, srednje težka in lahka;
- visokonapetostnih vodih in transformatorskih postajah;
- rekonstrukciji dostopne ceste iz Luše.

V času gradnje so člani smučarskega kluba, učenci osnovnih šol in dijaki gimnazije opravili 6722 delovnih ur pri urejanju smučarskih prog. Še posebej veliko dela so opravili vojniki škofjeloške vojašnice, ki so opravili izkope za daljnovid v 4800 delovnih urah.

26. 12. 1970 je bila slavnostna otvoritev novega zimskoturističnega centra Stari vrh.

DO Transturist je v času njegove gradnje za delovanje centra zaposlila devet stalnih delavcev in šest delavcev za čas smučarske sezone. Vodja centra je postal izkušen smučarski delavec in organizator Gašper Zakotnik. Drugi redno zaposleni so bili v glavnem domačini iz vasi Zapreval.

Celotno investicijo, ki jo je vodila DO turistična agencija Transturist, je bila 570.000.000,00 dinarjev.

Tako je z začetkom leta 1971 začel smučarski center Stari vrh delovati. V prvi sezoni je bilo opravljenih 106.842 prevozov približno 15.000 smučarjev. Še boljša je bila sezona 1971/72, ko so žižnice delale od 29. 11. 1971 do 1. 4. 1972. V sezoni

1971/72 je bila postavljena še otroška vlečnica Zapreval, ki je bila kasneje zamenjana s sodobnejšo.

Sledilo je več zelo slabih sezon. Snega ni bilo, center je malo deloval in DO Turist je pričela intenzivno delati na likvidaciji Starega vrha in prenosu žičnic na drug bolj uspešen teren. Tega pa Škofjeločani niso dopustili. Zahtevali so, da center ostane. S finančno pomočjo občine Škofja Loka (namenska sredstva 0,15 % od BOD za poslovanje in izgradnjo žičnic) in z vključitvijo TTKS (Temeljna telesno kulturna skupnost) Škofja Loka v organizacijo poslovanja, so bile ustvarjene razmere, da je center Stari vrh deloval še naprej.

Sedežnica na Starem vrhu (foto Peter Pokorn)

Na tem mestu v dogajanje v zvezi z gradnjo žičnic vključujemo še gradnjo Soriške planine, ki naj bi postala drugi smučarski center v takratni škofjeloški občini. Želja po izgradnji smučarskega centra sega v sedemdeseta leta. V sredini sedemdesetih let je ŠD Iskra Železniki pod vodstvom Jožeta Benedičiča in s pomočjo DO Iskra Železniki postavilo prvo smučarsko vlečnico. Podobno željo je imela tudi DO Litostroj, ki pa je ni uresničila. Leta 1974 je Urbanistični inštitut SRS pripravil študiji: Program turističnega razvoja Soriške planine in Idejni projekt izgradnje smučarskega centra. Leta 1978 je pripravo dokumentacije za izgradnjo centra prevzela DO Intereksport iz Ljubljane.

Izvršni svet SO Škofja Loka je na seji 14. 5. 1974 sprejel sklep o ustanovitvi in imenovanju članov iniciativnega odbora za ustanovitev konzorcija za delavski rekreacijsko-turistični center Soriška planina. Člani odbora so postali: predsednik Marjan Masterl, tajnik Jože Hauptman in člani: Vlado Bernard, Veno Doljak, Stane Krapež, Pavle Krivič, Ivan Križnar, Irena Mlakar, Miloš Mlejnik, Anton Pintar, Roman Tržan, Zvone Tržan, Janez Šter in Alojz Žumer. Glavna naloga odbora je bila ustanovitev konzorcija za izgradnjo, do katere nikdar ni prišlo. Odbor je v času delovanja vodil vsa operativna dela pri načrtovanju in pripravi izgradnje centra.

Akcije za izgradnjo centra na Soriški planini so potekale prav v času, ko je Stari vrh postal finančno problematičen in so se pričeli v občini Škofja Loka razgovori o rešitvi stanja. Tako je iniciativni odbor za izgradnjo Soriške planine 14. 7. 1977 sprejel sklep, da se smučarska centra Stari vrh in Soriška planina obravnava enotno.

28. 10. 1977 so Občinska konferenca SZDL Škofja Loka, Občinski sindikalni svet Škofja Loka, DO Alpetour Škofja Loka, TD Škofja Loka in TD Stari vrh sprejeli sklep, da se žičnice turističnega centra Stari vrh prenesejo v upravljanje TTKS Škofja Loka. Hkrati je bil sprejet samoupravni sporazum o sovlaganju sredstev za potrebe priprav na poslovanje v sezoni 1977/78.

22. 12. 1977 je skupščina TTKS Škofja Loka sprejela sklep o prevzemu žičnic Stari vrh in izgradnji centra Soriška planina. Za poslovanje centra Stari vrh je imenovala

upravni odbor v sestavi: Tone Pogačnik, Mirko Polajnar, Franc Šifrer, Božo Valič in Gašper Zakotnik. Odbor je takoj pričel s pripravami za poslovanje 1977/78 in z izgradnjo smučarske vlečnice Kopa in Zapreval tipa Pomagalski iz Francije. Postavljeni sta bili v letih 1978 in 1979. Vlečnica Kopa je dolga 520 m, ima 130 m višinske razlike in zmogljivost 940 oseb na uro. Vlečnica Zapreval je dolga 200 m, ima višinsko razliko 44 m in zmogljivost 600 oseb na uro.

17. 1. 1978 sta TTKS in Občinski sindikalni svet imenovala iniciativni odbor, ki bo skupaj z zaposlenimi sooblikoval bodoči razvoj smučarskih centrov Soriška planina in Stari vrh v sestavi: predsednik Tone Polajnar in člani Milica Mitič, Jože Hauptman, Janez Šter, Marko Vraničar, Franc Konjar, Niko Cenčič, Jože Demšar, Milan Osovnikar, Franc Šifrer, Matevž Oman, Milan Frelih, Niko Rant, Tone Rakovec in Tone Kemperle. Naloga tega organa, ki naj bi kot upravni odbor sodeloval pri poslovanju in izgradnji obeh centrov, je bila predvsem ustanovitev DO, ki naj bi upravljala s centroma Soriška planina in Stari vrh.

11. 6. 1979 je TTKS Škofja Loka sprejela sklep o ustanovitvi DO Šport in rekreacija v ustanavljanju. Zbor delavcev so sestavljali vsi zaposleni in 19 delegatov ustanovitelja. Za direktorja je bil imenovan Tone Pogačnik. Gašper Zakotnik je postal vodja Starega vrha, Jože Benedičič pa vodja Soriške planine. 20. 11. 1979 je bil opravljen v sodni register v Kranju vpis o registraciji DO Šport in rekreacija v ustanavljanju. 31.12.1980 se je DO Šport in rekreacija dokončno registrirala in bila vpisana v sodni register v Kranju. Zbor delavcev je sestavljalo devet delavcev in sedem predstavnikov družbene skupnosti. Predstavniki družbene skupnosti so bili:

- Janez Egart, KS Sorica, Tone Kemperle, Občinski sindikalni svet, Tone Polajnar, Občinska konferenca SZDL, Tone Rakovec, SK Alpetour in ŠD Železniki,
- Niko Rant, KS Javorje in Lenart - Luša, Jože Stanonik, SO Škofja Loka, Janez Šter, TTKS Škofja Loka.

1. 7. 1981 je bila prva seja novega odbora za izgradnjo rekreacijskega centra Soriška planina, ki ga je imenoval škofjeloški izvršni svet. Odbor je vodil predsednik Borut Mencinger, člani pa so bili: Tone Polajnar, Vlado Bernard, Janez Egart, Tone Kemperle, Janez Odlazek, Tone Pogačnik, Marko Hočevnar, Tomaž Košir, Miro Krek, Milan Krišelj, Ivo Kržišnik, Bogomila Mitič, Tone Rakovec, Janez Šifrer, Janez Šter in

Milan Vidmar. Glavne naloge odbora so bile: družbeni nadzor nad izvajanjem del na Soriški planini, priprava strokovnih stališč in njihovo posredovanje izvršnemu svetu občine ter koordinacija dela v zvezi s posegi na Soriški planini. V vsem tem času, ko so se dogajale organizacijske spremembe, je poslovanje in investiranje v žičniške naprave teklo v okviru možnosti in razmer:

Smučarski tereni na Soriški planini (foto Pavle Dobovišek)

- 1980 je bila postavljena vlečnica Slatnik na Soriški planini; vlečnica je

znamke Pomagalski, dolga 700 m, ima 101 m višinske razlike in zmogljivost 800 oseb na uro;

- 1980 je bila na Soriški planini zgrajena vlečnica Lajnar znamke Pomagalski, dolga 710 m, ima 188 m višinske razlike in zmogljivost 850 oseb na uro;
- 1981 je bila odprta prenovljena koča na Starem vrhu;
- 1983 je bila na Soriški planini zgrajena vlečnica Sedlo znamke Pomagalski; vlečnica je dolga 680 m, ima 186 m višinske razlike in zmogljivost 850 oseb na uro;
- 1985 je bil na Soriški planini zgrajen servisni objekt;
- 1987 je bil zgrajen servisni objekt na Starem vrhu;
- 1989 je bila na Starem vrhu postavljena vlečnica Valentin znamke Energoinvest, dolžine 847 m, ima višinsko razliko 258 m in kapaciteto 900 oseb na uro.

V postopku lastninskega preoblikovanja v letih 1993 do 1995 je podjetje Šport in rekreacija konec leta 1995 vsa sredstva smučarskega centra Stari vrh brezplačno oddalo občinam Škofja Loka, Gorenja vas - Poljane, Železniki in Žiri. Sredstva smučarskega centra Soriška planina so se olastnila in preoblikovala v družbo Turistični center Soriška planina s sedežem v Škofji Loki. Direktor družbe je postal dosedanja direktor DO Šport in rekreacija, Niko Rant. Družba je bila 22. 1. 1998 vpisana v sodni register v Kranju.

Za sredstva smučarskega centra Stari vrh zaradi intervencije na novo ustanovljenih občin sklad RS Slovenije za razvoj ni uveljavljal prednostne pravice. Zato so se sredstva smučarskega centra Stari vrh prenesla na novoustanovljene občine Škofja Loka, Gorenja vas - Poljane, Železniki in Žiri. Omenjene občine so 29. 12. 1995 podpisale pogodbo o najemu naprav smučarskega centra Stari vrh z novoustanovljenim podjetjem STC Stari vrh, ki je bilo registrirano 27. 12. 1995. STC Stari vrh je ustanovilo osem domačinov, lastnikov zemljišč, na katerih deluje smučarski center Stari vrh. Direktor je postal domačin Matej Demšar.

Perspektiva in bodoče delovanje obeh centrov bosta lahko kakovostna ob predpostavki, da se bodo izvajala še nadaljnja investicijska vlaganja. Na Soriški planini se pripravljajo na izgradnjo hotela s 60 posteljami, v načrtu imajo obnovo objektov Litostrojske koče, izgradnjo sedežnic Slatnik in Lajnar in sistem umetnega zasneževanja. Na Starem vrhu so bila v zadnjih treh letih opravljena obsežna vzdrževalna dela na smučiščih. 1998 so s pomočjo države in občin Gorenja vas - Poljane in Škofja Loka, ki sta se kot lastnici naprav (v razmerju 85:15) izkazali kot dobra in skrbna gospodarja, nadaljevali z deli na pripravi umetnega snega, s katerim bodo postopoma pokrili večino smučarskih prog. Zasneževanje bo zagotovilo vsaj 70 smučarskih dni, da bo center normalno posloval.

Sodelavci pri prispevku: Matej Demšar, Niko Rant, Gašper Zakotnik

Viri:

- Arhiv DO Šport in rekreacija.
- Zgodovinski arhiv Ljubljana, enota Škofja Loka.
- Arhiv STC Stari vrh.
- Osebni arhiv Gašper Zakotnik.